

סיפורו של בית אשל:

טקסט מונגש להסכת (פודקאסט)

ריקי: טוב, שרית, תכף נגמרת לי הסוללה. בסדר, אז אני עוד מעט באה. ניפגש ליד הגלידה? סבבה.

(ריקי לעצמה): יו, איזה חום...

זה בכלל לא נראה פה כמו באר שבע. ואיפה הקניון?

(צועקת לעבר האוטובוס הנוסע): אוי ואבוי – חכה! חכה!

(ריקי לעצמה): מה זה? מה כתוב בשלט?

אני לא מאמינה! ירדתי שלוש תחנות לפני הזמן!... אז מה אם הייתי עם הראש בטלפון, יכלו להגיד לי שהקניון עוד רחוק. אני חייבת להודיע לשרית שאני מאחרת, ולעלות על האוטובוס הבא. איזה דיכאון, מי יודע מתי יעבור עוד פעם קו עשרים. והסוללה גמורה... ואין פה טיפת צל... ואני רעבה וצמאה...אוף!

מה זה המקום הזה בכלל? או, הנה שלט **(קוראת שלט) (קולות של צעדים על חצץ)** בית אשל. אה, טוב, נשמע כמו מקום שיש בו אוכל, אם לא גלידה, לפחות איזה אשל...

ריקי: אה, סליחה, אדוני, אתה יודע אם יש פה איזו פיצוצייה? מקום לקנות משהו לשתות ולאכול? אולי אשל? איזה סלט קטן? פרוסת לחם?

איש זקן: לא, חמודה, היום כבר אין פה סלט וגם לחם צריך להביא מהבית... אבל פעם היה. בתקופת המנדט. פעם היה בבית אשל הסלט הכי טוב, והלחם הכי טוב שיכולת להשיג בכל הנגב. את מבינה – גדלו פה כל הירקות הכי טובים ובשיטות הכי חדשות. הידרופוניקה קראו לזה. רק במים, בלי אדמה. והיו פה עצי פרי ומטעים...

ריקי: מה, אתה צוחק עליי? איך יגדלו פה ירקות – ברור שאין פה טיפת גשם. רק שממה מכל כיוון. נראה לי שהתבלבלת, אדוני, אתה מרגיש בסדר? כמה זמן אתה כבר יושב כאן? בדיוק אתמול למדנו שבתקופת המנדט הבריטים לא הרשו ליהודים להתיישב בנגב, היה איזה ספר כזה עם חוקים, נו...

איש זקן: נכון, את צודקת, זה לא היה ספר, אלא אוסף של החלטות וחוקים. קראו לזה "הספר הלבן". אבל בית אשל לא קם כיישוב, הוא הוקם כתחנת

החטיבה לחינוך ולקהילה, המחלקה הפדגוגית

מחקר חקלאית שתבדוק אם אפשר לגדל כאן גידולים. המים הגיעו מקידוח מיוחד גם בחביות מבאר שבע. רק אחרי שמצאו כאן מים, קבע יוסף ויץ מקרן קימת לישראל שאפשר להקים כאן מצפה. זה היה ב-1943. הוא הבין שחייבים למצוא דרך להושיב יהודים גם בנגב, לא רק בצפון. הוא היה בן אדם מעשי... הוקמו לפי הרעיון שלו שלושה מְצָפִים בנגב: בית אשל, גבולות ורביבים.

ריקי: יואו, כל הדיבורים האלה על מים עשו אותי עוד יותר צמאה... אתה יודע מתי האוטובוס הבא אמור לבוא? כולי זיעה ואבק גועלי.

איש זקן: או, זה יכול לקחת זמן... את יודעת, גם אחרי שמצאו כאן מים חסכו כל טיפה. אספו את המים של השיטפונות כדי להשקות בהם את השדות והמטעים. גידלו פירות ותרנגולות, הובילו משאות, כל היום עבדו. ובערב היו פה חגיגות ומסיבות, ורקדו ואלסים...

ריקי: מי זה שעשה פה מסיבות באמצע השממה הזו?

איש זקן: אה, חֶבְרֶלֶךְ חמודים הם היו, קצת יותר מבוגרים ממך. עולים מאוסטריה. זה התחיל רק עם חמישה בחורים מארגון "היוגב", אבל מהר מאוד הצטרפו חברה מכל הארץ, בחורים ובחורות, ונולדו פה ילדים, והיו חתונות וחגיגות והופעות, יותר ממאה אנשים גרו כאן – היה פה שמח!

ריקי: לא הייתי מתנגדת לאיזו מסיבה עכשיו, בתנאי שיש גם כיבוד... אז מה קרה? איפה היישוב היום אם היה פה טוב כל כך?

איש זקן: אחרי שעצרת האו"ם החליטה על תוכנית בכ"ט בנובמבר 1947, השכנים הערבים כבר לא כל כך חיבבו את החֶבְרֶלֶךְ שישבו כאן. התחילו אבנים ויריות, המצב נעשה מפחיד. האימהות והילדים נאלצו לעזוב, אבל המתישבים האחרים נשארו ולא הסכימו לפנות את היישוב בשום אופן. כאשר פרצה מלחמת העצמאות והצבא המצרי פלש לארץ, המצרים הפגזו את המצפה והחריבו את כל מה שנבנה כאן.

ריקי: מה? אני במקומם הייתי עוזבת, לא מספיק שחם ושומם פה ואין מים, אז גם כל מה שהם הצליחו להקים כאן נהרס בהפגזה?

איש זקן: זה באמת היה קשה, אבל הם לא עזבו. הם ידעו שזה שהם יושבים כאן יקבע איפה יעבור הגבול הדרומי של המדינה היהודית החדשה. הם התחפרו והתבצרו וחיו חודשים במחילות מתחת לאדמה, בלי אספקה ובתנאים בלתי אפשריים – הכול רק כדי להישאר פה ולא לעזוב.

החטיבה לחינוך ולקהילה, המחלקה הפדגוגית

ריקי: אה, מעולה, אז אולי אחד מהם יוכל לתת לי טרמפ לקניון בבאר שבע?

איש זקן: לא. בסופו של דבר הם לא נשארו. אחרי המלחמה הם עזבו את המקום והקימו מושב חדש בעמק יזרעאל – מושב היוגב.

ריקי: אוף, איזה באסה, כבר התחלתי לדמיין את הקרירות של גלדת תות שנוזלת על הלשון... והמזגן בקניון...

איש זקן (בקוצר רוח): הקניון, הקניון. חשבת אולי שאם לא היה פה המצפה הזה אז אולי לא היה היום קניון בבאר שבע? את מבינה איזה מקום גדול היה מצפה בית אשל? רק חמש וחצי שנים הוא שרד, אבל איזה סיפור! איזו החזקת מעמד! איזו מסירות נפש! אפילו בן גוריון בכבודו ובעצמו אמר שמגיע פרס לכל מי שהצליח לשרוד כאן. מצטער לאכזב אותך, חמודה, גם את תצטרכי לשרוד קצת. תמצאי לך איזה צל, תנוחי עד שיגיע האוטובוס. שיהיה לך כוח לקניון.

ריקי (מפהקת): יואו, באמת התעייפתי מהחום הזה. אני עוצמת קצת עיניים. אתה תעיר אותי כשיגיע האוטובוס נכון?

קריין: רוצים לדעת את מי עוד פגשה ריקי? המשיכו לתחנות המסבירן הבאות ולחצו על כפתור ההסכת.